אישים באגרות הראי"ה

הלל פרלמן

מתלמידי הישיבה של הרב קוק ביפו · שנות חייו אינן ידועות לנו

3 אגרות

דברי הרב קוק ודברי הרב שלמה אבינר, ונוסח האגרות המלא

igrot.shlomo-aviner.net

בקצרה

הלל פרלמן היה מתלמידי הישיבה שהקים הרב קוק ביפו בשנת תרס"ט (1909), ולפי האגרות גם גר זמן מה בביתו של הרב קוק. בימי מלחמת העולם הראשונה נדד לאמריקה, ושם היה בלי מכיר ותומך.

הרב קוק על הלל פרלמן

בשנת תרע"ה (1915) הרב קוק כותב מסנט גאלן (ראו בפרשת בשווייץ בימי מלחמת העולם (תרע"ה-תרע"ו)) לרב מאיר בר-אילן ומבקש ממנו לקרב את הלל פרלמן, "אחד הצעירים היותר מצויינים מבני ציון", כדי שכשרונותיו לא יאבדו (כרך ב', אגרת תשלג). אל הלל עצמו הרב קוק כותב באותו יום, מצרף את מכתב ההמלצה, ומבקש לשמוע ממנו על בנותיו שנשארו ביפו (כרך ב', אגרת תשלד).

האגרות

כרך ב', אגרת תשלג: אל הרב מאיר בר-אילן: הרב קוק ממליץ על הלל פרלמן, צעיר מוכשר שנדד לאמריקה בלי תומך.

"על של עתה באתי לטובת אחד הצעירים היותר מצויינים מבני ציון היקרים"

כרך ב', אגרת תשלד: אל הלל פרלמן: מצורף מכתב המלצה, והרב קוק מבקש לשמוע על בנותיו שנשארו ביפו.

"אבקשך אהובי כאשר היית איזה זמן בביתי הודיעני נא משלו' כל ב"ב"

כרך ג', אגרת תשמ: אל הלל פרלמן ומאיר: תודה על הידיעות מהארץ, ודברים על השעה הגדולה.

"ואתה מר הלל חביבי, יישר כחך על דבריך היקרים"

ראו גם

הרב מאיר בר-אילן, שאליו נשלח מכתב ההמלצה. (לדף)

נוסח האגרות – עם ביאור

3 האגרות שבהן נזכר הלל פרלמן, לפי סדר הכרכים, כל אחת עם התמצית שלה. הביאור משולב בתוך נוסח האגרות: בסוגריים מרובעים, באות קטנה ועל רקע תכלת. הוא אינו חלק מלשון האגרת

אגרות הראי"ה – כרך ב' – אגרת תשלג

תמצית האגרת

תאריך ומקום: כ"ו אייר תרע"ה - סנט גאלן **נמען:** הרב מאיר בר־אילן (ברלין), אמריקה

הרב קוק ממליץ על הלל פרלמן, צעיר מוכשר מבני ציון שנדד לאמריקה בלי תומך. השעה מחייבת 'לאחד מפלגות וכוחות מפוזרים' לקראת תחיית האומה. 'בהלות הזמנים... יאמצוהו'.

עיקרי הדברים

- המלצה על הלל פרלמן.
- איחוד כוחות.
- התקופה מאמצת.

נוסח האגרת עם ביאור

בעה"י[1], ס"ט גאללין, שווייץ, כ"ו אייר העת"ר[2] [סנקט גאלן, כ"ו אייר תרע"ה (1915)]

ישאו הרים שלו'[3] [תהלים עב, ג] וברכות מרובבות לכבוד ידידי חביבי איש חיל רב פעלים הרב המאוה"ג[4] אוצר נחמד ונבון, מלא כח ד' ועם קדשו וחבל נחלתו מו"ה[5] מאיר ברלין [הרב מאיר בר-אילן (ברלין), ממנהיגי "המזרחי", ששהה אז בארצות הברית] שליט"א[6],

אחדשה"ט[7] באה"ר[8],

מרחוק שמעה אזני רב קשב מפעולות כת"ר[9] במסעיו לשם ד' ועמו, ושפרה עלי השמועה ביותר בהיותי עצור פה בגולה, מאז נסעתי אשתקד חמוש ברעיונות שונים [הרב קוק יצא מהארץ בקיץ תרע"ד כדי להשתתף בכנסייה הגדולה של "אגודת ישראל" שתוכננה בברלין, ונתקע בשווייץ בפרוץ מלחמת העולם הראשונה] לעבוד ולמשא, לרומם רוח ולהרעיף טללי רצון בישע עליון לאחד לבבות פזורים לשם בנין עמנו וארץ תחייתנו עדי עד, והנה התחולל הסער ויעכב את כל המהלכים, והנני מעוכב פה על אדמת נכר עד אשר ירחם ד' ויפתחו שערים, וזרע השלו'[10] יתן פריו [על פי זכריה ח, יב] לשוב לעבודת הקודש בהררי קודש בחסדי צור ישועתנו ב"ה[11].

על של עתה באתי לטובת אחד הצעירים היותר מצויינים מבני ציון היקרים, הוא ידידי החביב החתן הרב החריף ובקי שלם ורב תבונות מר הלל פרלמן [ראו (כרך ב', אגרת תשלד)] נ"י[12], [הלל פרלמן, מתלמידי הרב קוק ביפו, שנדד בימי המלחמה לאמריקה; ראו (כרך ב', אגרת תשלד)] אשר מתגרת יד הזמן נדד מני קודש לאמריקה, ומשם נודעתי שהוא מאין מכיר ותומך. וצר לי מאד על כלי חמדה כזה, שלא יפותח חלילה ולא יוציא אל הפועל את כשרונותיו הנפלאים, מכובד יד העניות המנולת כל יופי ונשגב. [המנולת – על פי לשון חז"ל: "העניות מנוולת" (נדרים סו)] אבקש בזה את כבוד אהובי: יעשה נא כברכת ד' עליו בהשפעתו בחוג מכיריו ומוקיריו ומעריציו הרבים, בשבתו שם באמריקה, לכונן יסוד של התקרבות הגונה ומכובדה להצעיר היקר הנ"ל[13], למען תשיג ידו להוסיף לקח לתורה ולתעודה, ויהי'[14] לברכה לישראל בעזה"י[15],

והנה ידידי הנעלה, מה יקר לי אם יכבדני כתר"ה[16] בדבריו היקרים ואם יודיעני כל דבר נכבד אשר נפל בעבודתו בקודש, ותקותנו חזקה ואיתנה היא בעזה"י, כי הימים הבעל"ט[17] ומסבות התבל הנבוכות יביאו הרבה חדשות לטובה למצב עמנו וארץ אבותינו ולכל מהלכה של תחית האומה. אבל השעה מזרזת ביותר ויותר אותנו את חובתנו הנמרצה, לחגור את כל כחותינו המעשיים והרוחניים כולם, לאזור ישראל בגבורה ולעטרו בתפארה, לאחד מפלגות וכחות מפוזרים, להעשות לב אחד ומחשבה מרוכזת אחת בהסכמה עמוקה מלאה חיים ועז לחתור אל חוף התחיה התולדתית של חזון עולמים לגוי קדוש, נושאי כלי ד' הברו נא, [על פי ישעיהו נב, יא: "הברו נשאי כלי ה"] האזרו חיל, אל יפול לבנו מכל מניעה, מכל מפריע וכל שטן העומד על הדרך. [על פי במדבר כב, כב] בהלות הזמנים לא יחלישו את רוחנו, כי אם יאמצוהו עוד בכמה וכמה מעלות בקודש. על כל דרך, על כל אופן של בנין, של אריגת ישועה, צריכים אנו להעמיד מצפה וכולם ציון ישאלו דרך הנה פניהם, [ירמיהו נ, ה] לקומם גוי בפועל וברוח.

תקותי חזקה שיואיל כבוד חביבי להודיעני מטובו ולשמחני במכתביו בכל פרשת המפעלים אשר הוא עסוק בהם, באותה המסירות-רוח המצוינה אשר הוחן בה בעה"י, והנני בזה ידי"ע[18] דוש"ת[19] חותם בכל חותמי ברכות ומלא תקוה וצפית ישועה מבעל מלחמות זורע צדקות מצמיח ישועות, [מברכת "יוצר אור" בתפילת שחרית]

. הק' אברהם יצחק ה"ק

---

1. בעה"י - בעזרת השם יתברך
2. העת"ר - השנה תרע"ה (1914/1915) - בצירוף אותיות
3. שלו' - שלום
4. המאוה"ג - המאור הגדול
5. מו"ה - מורנו הרב
6. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
7. אחדשה"ט - אחרי דרישת שלומו הטוב
8. באה"ר - באהבה רבה
9. כת"ר - כבוד תורתו
10. השלו' - השלום
11. ב"ה - ברוך השם
12. נ"י - נרו יאיר
13. הנ"ל - הנזכר לעיל
14. ויהי' - ויהיה
15. בעזה"י - בעזרת השם יתברך
16. כתר"ה - כבוד תורתו רום הדרתו
17. הבעל"ט - הבא עלינו לטובה
18. ידי"ע - ידידו עוז
19. דוש"ת - דורש שלומו ותורתו

אגרות הראי"ה – כרך ב' – אגרת תשלד

תמצית האגרת

תאריך ומקום: כ"ו אייר תרע"ה - סנט גאלן **נמען:** הלל פרלמן

הרב קוק שמח במכתבו ומצטער שגם הוא התרחק מהארץ. מצורף מכתב המלצה לר' מאיר בר־אילן, וכדאי לפנות גם לד"ר זיידל. הרב קוק מבקש פרטים על בנותיו שנשארו ביפו, מרים ואסתר יעל הקטנה, וילדה חכמה וטובת שכלי.

עיקרי הדברים

- עידוד והמלצה.
- געגועים לבנותיו.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1], ס"ט גאללין, כ"ו אייר תרע"ה[2]

ידידי החתן היקר, האברך כמדרשו חריף ושנון, נבון בחדרי תורה וחכמה מר הלל פרלמן נ"י[3], שלו'[4], שלו',

שמחה מהולה בכאב עמוק הופיעה אלי בקבלת מכתבך היקר, שמחתי להודע משלומך הטוב ומלאתי צער על התרחקך גם אתה מארץ חמדתנו ומעיר קדשנו ביחוד. יואל ד' להשיב את כל המהלך לטובה ויפרוס סוכת שלומו על כל מעשיו, ונזכה לשוב לציון ברנה ושמחה.

ואתה, ידידי, חזק ואמץ ויהי ד' עמך ותגדל ותהי'[5] לשם ולתפארת בישראל. כראוי לך לפי כשרונות נפשך היפה,

קבל בזה את מכתבי לידידי הרב רמ"ב [הרב מאיר ברלין; ראו (כרך ב', אגרת תשלג)] נ"י והודיעני נא ממעשיך ומפעולתך בארץ נוד. דרש נא שלו' מכירי שמה. תחקור אחר ד"ר[6] מ. זיידל [ראו (כרך ב', אגרת תשו)] נ"י, אחד מידידי המובהקים הוא. אם יהי'[7] בידו אקוה שידאג לקרב אותך בעה"י[8], והנני חותם בברכה וצפית ישועה בקרוב, ידידך דוש"ת[9],

הק' אברהם יצחק ה"ק

אבקשך אהובי כאשר היית איזה זמן בביתי הודיעני נא משלו'[10] כל ב"ב[11] שי'[12]. ביחוד אם ראית ילדותי אשר הנחנו בביתנו, את בתי' מרים ואת הקטנה אסתר יעל [בנותיו של הרב קוק, שנשארו בארץ בזמן שהותו בחו"ל] שתחי'[13]. אין די באר את גודל המצוה כאשר תודיעני בפרטיות מה ידעת מהן ומה ואיך מעשיהן. אולי הי'[14] לך לפעמים ביחוד איזו הזדמנות לדבר עם הקטנה אסתר יעל, שהיא ילדה חכמה וטובת שכל יותר מכפי ערך שנותי', תשיב בזה את רוחנו אם תוכל להודיענו דברים ברורים אודותה. הנ"ל[15]

1. ב"ה - ברוך השם
2. תרע"ה - השנה תרע"ה (1914/1915)
3. נ"י - נרו יאיר

4. שלו' - שלום
5. ותהי' - ותהיה
6. ד"ר - דוקטור
7. יהי' - יהיה
8. בעה"י - בעזרת השם יתברך
9. דוש"ת - דורש שלומו ותורתו
10. משלו' - משלום
11. ב"ב - בני ביתו
12. שי' - שיחיה
13. שתחי' - שתחיה
14. הי' - היה
15. הנ"ל - הנזכר לעיל

אגרות הראי"ה – כרך ג' – אגרת תשמ

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ו' תשרי תרע"ו - סנט גאלן **נמען:** הלל פרלמן ומאיר (חתנים)

תודה למאיר על הפרטים על בנותיו בארץ. להלל: אנו מול חזיון חסר תקדים, ויד ישראל חייבת להתגלות בו. אין לעשות פלסתר את המאמצים של השנים האחרונות, גם אם הם מעורבים בסיגים. נדידת יהודי מזרח אירופה תוליד קהילות ומוסדות חדשים. הרוחות החדשות, כשמטהרים אותן ומרכיבים אותן על יסוד קדושה, יתנו פרי. יקרואים אנו למפעלים גדולים' - הגותיים, ספרותיים, מעשיים וחברתיים.

עיקרי הדברים

- תודה על הידיעות.
- לא לפסול את מאמצי הדור.
- טיהור הרוחות החדשות.
- קריאה למפעלים גדולים.

נוסח האגרת עם ביאור

בעה"י[1] ו' תשרי עתו"ר[2]. [ו' בתשרי תרע"ו (1915). הרב קוק ישב אז בשווייץ]

גמח"ט[3] לכבוד ידידי נפשי החביבים איש איש כברכתו החתן היקר הרב החו"ב[4] מוכתר במעלות ומידות יקרות מו"ה[5] הלל נ"י[6] והחתן היקר המופלג בתורה ויראת שמים צנוע ומעלי ומעוטר במדות ותכונות יקרות מר מאיר נ"י.

שלו'[7] שלו' וברכה באה"ר[8].

ידידי היקרים, יותר ויותר מדי עכבנו את התשובה על מכתבכם היקר, ואתם בטובכם תדינו אותנו לכף זכות, כי רק מטרדות הנפש של צער הגלות והמית הלב מהמצב הכללי ד' ירחם, נדחו הדברים.

רב תודות לך מר מאיר יקירנו על מכתבך המפורט, אשר הואלת בטובך לכתוב לנו בפרטיות ממצב ב"ב[9] באה"ק[10] ביחוד ממצב הילדות שי'[11], ישלם ד' לך גמולך הטוב וישמח את נפשך בכל אושר והצלחה ונזכה יחד לשמוח בשמחת ארץ חמדה על אדמת הקודש, בתת ד' ישועה לעולמו ולארצו ונחלתו במהרה בקרוב. ואתה מר הלל חביבי, יישר כחך על דבריך היקרים דברי נגידים [על פי משלי ח, ו] האמורים ברגש נכון ושאיפת לב טהור. עומדים אנחנו מול חזיון גדול ועצום אשר אין ההיסטוריה האנושית יודעת דוגמתו. אין ספק בדבר שחליפות רבות ערך כמוסות במעמקי חזיון עולם זה. ובזה ג"כ[12] אין ספק כי יד ישראל ברוחו בקולו של יעקב [על פי בראשית כז, כב: "הקל קול יעקב"] מוכרח פה להגלות. חלילה לנו לעשות פלסתר את כל המעשים והעלילות, השאיפות והמסיבות לעריגת חיים כלליים שעברו עלינו בשנים האחרונות. כמה שהם מעורבים בסיגים, כמה שעוד לא קבלו את צורתם הנכונה, ותארם החי בחיי אמת שלהם, הננו רואים בהם סוף כל סוף התאמה לחזון הקודש, אותות אשר לא

ינכרו שהדברים נעשים ע"פ[13] מגמה עליונה, ויד ד' אוחזת בהם להחל דרך סלולה לעמו המיוגע מהמון צרותיו, וגם לעולמו הרובץ תחת משא החיים המעורבבים הכבדים עליו.

קשה ודאי להתוות כעת עדיין איזה דרך להמהלך, אבל בזה יכולים אנו להיות בטוחים, שהנדידה הנוראה של חלקים כ"כ[14] גדולים ועיקריים של אומתנו יושבת מזרח אירופה, [גירוש המוני היהודים מאזורי החזית ברוסיה ופליטתם בשנות מלחמת העולם הראשונה] ששם כח החיים הרוחניים הישראלים טמון וכמוס בחלקיו החשובים, וההכרח של חידוש בנין גשמי ורוחני של קהילות חדשות, מוסדי חינוך והיכלי תורה ותעודה חדשים, יביאו תוצאות חדשות רבות, ובודאי לטובה. מתוך אותם הרוחות החדשים המנשבים בעולמנו זה כיובל ויותר יש הלא מה לקחת כשמטהרים אותם, כשמרכיבים אותם ע"ג יסודות של טהרה ושל קדושה.

הדעות והשאיפות של בנין רוחני וגשמי לישראל, התשוקה האדירה של בנין הארץ והאומה למרות כח המניעות החיצוניות והפנימיות, החזיונות הכמוסים בתוך הרבה לבבות הוגים לרומם קרן ישראל ורוחו, לאגד יחד את גבורת החיים עם קדושת הנשמה, את כשרון הבינה עם מעמק האמונה, את זריזות הסידור עם צפית הישועה, כל אלה הם דברים שיתנו את פרים, ובעל מלחמות ב"ה[15] יצמיח מכלם את צמחי ישועתו. [על פי ברכת "לא-ל ברוך": "בעל מלחמות, זורע צדקות, מצמיח ישועות"] אחת ודאי נדע כי קרואים אנו למפעלים גדולים, למפעלים הגיוניים ומחשבתיים, למפעלים ספרותיים ופומביים, למפעלים מעשיים וחברותיים, למפעלים בתוכיות חיי הקודש חיי הנצח ולמפעלים בחיי השעה והחול, למפעלים מכל אלה המתגבלים בגבול ישראל, ולמפעלים מהם השוטפים ועוברים ונוגעים בזרמי החיים אשר לעולם הכללי ויחוסיהם הרבים עם עולמו של ישראל, אשר היה הוה ויהיה לברכה לכל משפחות האדמה [על פי בראשית יב, ג] כדבר ד' אשר נאמן לצור חוצבנו [אברהם אבינו; על פי ישעיהו נא, א–ב: "הביטו אל צור חצבתם... הביטו אל אברהם אביכם"] מני אז. אבקשכם חביבי לכתוב לנו מכל אשר עמכם, ממצבכם בפרטיות בין בענינים הרוחניים בין בענינים החמריים, ומכל אשר תשערו שיהיו הדברים מעניינים אותנו בין מעניני הפרט בין מעניני הכלל. על הכל אחזיק לכם טובה מרובה בעה"י.

והנני בזה ידידכם עז מצפה אשרכם והצלחתכם ושיבתכם יחד עם כל נדחינו ועמנו לאדמת הקודש בשמחה והצלחה, ודי יברככם בכל טוב וישפת לכם עתרת שלו' וברכה וגמח"ט[16], כנה"י[17] ונפש דושו"ט[18] כה"י[19] המצפה לתשועת ד',

הק' אברהם יצחק ה"ק

---

1. בעה"י - בעזרת השם יתברך
2. עתו"ר - השנה תרע"ו (1915/1916) - בצירוף אותיות
3. גמח"ט - גמר חתימה טובה
4. החו"ב - החריף ובקי
5. מו"ה - מורנו הרב
6. נ"י - נרו יאיר
7. שלו' - שלום
8. באה"ר - באהבה רבה

9. ב"ב - בני ביתו
10. באה"ק - בארץ הקודש
11. שי' - שיחיה
12. ג"כ - גם כן
13. ע"פ - על פי
14. כ"כ - כל כך
15. ב"ה - ברוך השם
16. וגמח"ט - וגמר חתימה טובה
17. כנה"י - כנפשו היקרה
18. דושו"ט - דורש שלומו וטובו
19. כה"י - כנפשו היפה